

23 301**Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Tunesië houdende herziening van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Tunesië inzake sociale zekerheid, ondertekend te Tunis op 22 september 1978; Tunis, 23 oktober 1992****Nr. 1****BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 25 augustus 1993

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 26 augustus 1993. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens één van beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 25 september 1993.

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet,¹ de Raad van State gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 23 oktober 1992 te Tunis tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Tunesië houdende herziening van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Tunesië inzake sociale zekerheid, ondertekend te Tunis op 22 september 1978 (Trb. 1992, 201 en 1993, 97).²

Een toelichtende nota bij het Verdrag treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans

¹ Art. 91,(1), add.art.XXI, (1)(a) G.W. en art. 61.(3), G.W. 1972.

² Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

TOELICHTENDE NOTA

I. Algemeen

Vooral in de zeventiger jaren kwamen Tunesische werknemers, mede op basis van de op 8 maart 1971 tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Tunesië inzake de aanwerving in Tunesië en de tewerkstelling in Nederland van Tunesische werknemers (Trb. 1971, 82), naar Nederland.

Dit is de reden waarom op 22 september 1978 tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Tunesië een Verdrag inzake sociale zekerheid (Trb. 1979, 18) tot stand is gekomen dat op 1 december 1979 in werking is getreden (Trb. 1979, 182, Kamerstukken II, 1978-79, 15 511, nr. 1).

Het oorspronkelijke Verdrag is onder andere van belang voor Tunesiërs die hier werkzaam zijn of zijn geweest en voor Nederlanders die in Tunesië werkzaam zijn of zijn geweest, alsmede voor de – al dan niet in het land van oorsprong achtergebleven – gezinsleden van de betrokken personen. Het aantal personen met de Tunesische nationaliteit dat in Nederland woont, bedraagt thans ongeveer 3000.

Het oorspronkelijke Verdrag bevat een aantal belangrijke uitgangspunten ten voordele van belanghebbenden. In dit kader kunnen worden genoemd de gelijkstelling van de nationaliteit van de ene Staat met die van de andere Staat, indien het sociale verzekeringsstelsel daaromtrent eisen stelt, als ook de samenstelling van verzekeringstijdvakken in beide Staten ten behoeve van de opening van het recht op, de hoogte of de duur van de uitkering in één der Staten. Verder zijn bepalingen opgenomen die het mogelijk maken dat uitkeringen worden geëxporteerd, alsmede dat medische zorg wordt verleend op het grondgebied van de andere Staat dan die krachtens wiens wetgeving men recht op zodanige zorg heeft. Tenslotte vereenvoudigen administratieve voorschriften de samenwerking tussen uitvoeringsinstanties.

Een herziening van het Verdrag inzake sociale zekerheid tussen Nederland en Tunesië is geboden, enerzijds gelet op diverse wijzigingen in de Nederlandse sociale verzekeringsregelingen, alsmede ontwikkelingen in de jurisprudentie omtrent de toepasselijkheid van verdragen en wijzigingen in de Tunesische wetgeving, en anderzijds om een oplossing te bieden voor enige hiaten in de bestaande verdragsregeling, betrekking hebbende op de verlening van medische zorg ten behoeve van werknemers die op het grondgebied van de andere Staat wonen dan die krachtens wiens wetgeving de werknemer recht heeft op zodanige zorg, alsmede ten behoeve van rechthebbenden op een of meer pensioenen en gezinsleden van een rechthebbende op een of meerdere pensioenen die op het grondgebied van een andere Staat wonen dan de pensioenge-rechtigde (hierna te noemen: achtergebleven gezinsleden).

Aan het herziene Verdrag is een Slotprotocol betreffende de wijze van toepassing van de Nederlandse wetgeving inzake de ziektekostenverzekering toegevoegd (zie voorts de artikelsgewijze toelichting met betrekking tot artikel III.)

Tevens zijn in het herziene Verdrag een aantal redactionele wijzigingen aangebracht, met het doel de verdragstekst zoveel mogelijk in overeen-

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt, omdat het uitsluitend opmerkingen van redactionele aard bevat (artikel 25a, derde lid, onder b van de wet op de Raad van State).

stemming te brengen met die van andere verdragen inzake sociale zekerheid waarbij het Koninkrijk partij is, zulks ter vereenvoudiging van de taak van de uitvoeringsorganen, alsmede met het doel uiteenlopende interpretaties van de onderscheiden internationale coördinatie-verdragen te voorkomen. Tegelijk met en mede als gevolg van de wijziging van het Verdrag is ook het Administratief Akkoord met betrekking tot de wijze van toepassing van het op 22 september 1978 te Tunis ondertekende Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Tunesië inzake sociale zekerheid, getekend te Leidschendam d.d. 25 april 1979 (Trb. 1979, 102, Nederlandse vertaling Trb. 1979, 183) herzien.

Het wijzigingsverdrag is als volgt ingedeeld. Artikel I bevat de bepalingen van het Verdrag van 1978, die thans wordt gewijzigd; artikel II voegt een aantal bepalingen aan het Verdrag van 1978 toe, terwijl Artikel III voorziet in de toevoeging aan het Verdrag van een Slotprotocol betreffende de wijze van toepassing van de Nederlandse wetgeving inzake de ziektekostenverzekering. De artikelsgewijze toelichting volgt deze indeling. Artikel IV bepaalt de datum van inwerkingtreding van het Verdrag.

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel I, onderdeel A, bepaalt dat de definitie van «travailleur» niet alleen een werknemer of daarmee gelijkgestelde omvat, maar ook een zelfstandige. Deze wijziging betekent een verruiming van de aanwijssregels inzake de toepasselijke wetgeving; daarnaast kunnen in voorkomende gevallen zelfstandigen nu ook van de uitkeringen en verstrekkingen profiteren door middel van het Verdrag, voorzover de nationale wetgeving die hoedanigheid verlangt. De verruiming is vooral in verband met de Tunesische wetgeving van belang.

Op grond van de wijziging, vermeld in artikel I, onderdeel C, zal de gelijkstelling van nationaliteit voortaan ook gelden voor de vrijwillige verzekering ingevolge de Nederlandse volksverzekeringen. Hierdoor zullen Tunesiërs op gelijke voet als Nederlanders kunnen deelnemen aan de vrijwillige verzekering van de AOW, de AWW en de AAW, waarbij de premie wordt berekend naar het werkelijk verdiende inkomen. De wijziging hangt samen met de aanpassing van het Verdrag aan de sedert 1985 gewijzigde Algemene Ouderdomswet (zie toelichting hierna op artikel I, onderdeel L).

De onderdelen D tot en met J van artikel I, hebben betrekking op wijzigingen die in Hoofdstuk I, Ziekte en moederschap, van Titel III van het huidige Verdrag zijn aangebracht. Voor het grootste deel betreffen deze bepalingen wijzigingen van redactionele aard (artikel I, onderdelen D, E, F, eerste tot en met zesde lid, I, eerste, tweede, vijfde, zesde en zevende lid en J). Deze wijzigingen, welke geen inhoudelijke toelichting behoeven, zijn ingegeven door de wens de tekst van het huidige Verdrag te uniformeren met die van de verordening (EEG) nr. 1408/71 betreffende de toepassing van de sociale zekerheidsregelingen op werknemers en zelfstandigen, alsmede op hun gezinsleden, die zich binnen de Gemeenschap verplaatsen (Pb EG 1971, L149) en het Europees Verdrag inzake sociale zekerheid (Trb. 1976, 54; Nederlandse vertaling Trb. 1976, 158). Daardoor wordt de taak van de uitvoeringsorganen verlicht en wordt beoogd te voorkomen dat de onderscheiden verdragsteksten eventueel verschillend worden geïnterpreteerd.

De onderdelen F, zevende lid, G, H en I, derde, vierde en achtste lid bevatten nieuwe bepalingen, welke hieronder worden toegelicht.

Artikel I, onderdeel F, zevende lid regelt dat de bepalingen die betrekking hebben op de verlening van medische zorg bij tijdelijk verblijf

op het grondgebied van de andere Staat dan die ingevolge de wetgeving waarvan men tegen ziektekosten is verzekerd, niet gelden ingeval een werknemer (waaronder ingevolge artikel I, onderdeel A, ook een zelfstandige wordt verstaan) of diens gezinsleden zich in die Staat bevinden met het oogmerk om aldaar medische zorg in te roepen.

Deze bepaling beoogt zogeheten «medisch toerisme» en daarmee een onbeheersbaar beslag op de financiële middelen van de staat die ingevolge het Verdrag de desbetreffende zorg dient te betalen, te voorkomen.

Artikel I, onderdeel G, eerste lid, voorziet erin dat de werknemer, die woont op het grondgebied van een andere Staat dan die aan de wetgeving waarvan hij ingevolge Titel II (Aanwijsregels betreffende de toepasselijke wetgeving) en het Verdrag is onderworpen, en die ingevolge de wettelijke regeling van dat land verzekerd is, in zijn woonland recht heeft op uitkeringen en verstrekkingen bij ziekte en moederschap (zwangerschap en bevalling). De verstrekkingen worden ten laste van het bevoegd orgaan (de instelling waarbij betrokkene als verzekerde is ingeschreven) verleend door het orgaan van de woonplaats (de instelling waarbij betrokkene voor de feitelijke verlening van verstrekkingen is ingeschreven), alsof betrokkene verzekerd is ingevolge de wettelijke ziektekostenverzekering van zijn woonland.

Het huidige verdrag voorziet in artikel 15 wel ten aanzien van achtergebleven gezinsleden van een werknemer, doch niet ten aanzien van een in de andere dan de bevoegde Staat wonende werknemer, in een dergelijke bepaling. De op deze gezinsleden betrekking hebbende bepaling is ingevolge artikel II, onderdeel B, van het onderhavige Verdrag opgenomen in een nieuw ingevoegd artikel 15a.

Het tweede lid van onderdeel G bepaalt dat het eerste lid van overeenkomstige toepassing is op de gezinsleden die (samen met de werknemer) op het grondgebied van de andere dan de bevoegde Staat wonen. Indien deze gezinsleden ingevolge de wetgeving van het woonland een eigen verzekeringstitel hebben, is deze bepaling niet op hen van toepassing. Eigen recht gaat vóór afgeleid recht.

Artikel I, onderdeel H, voorziet erin dat de werknemer of zijn gezinsleden, die tijdelijk op het grondgebied van de bevoegde staat verblijven of die hun woonplaats naar de bevoegde Staat overbrengen, recht hebben op medische zorg, te verlenen op basis van de wettelijke regeling van de bevoegde Staat, ook al was die zorg voor hetzelfde geval ook al in hun woonland verleend. Deze bepaling strekt ertoe te voorkomen dat zorg in de bevoegde Staat geweigerd wordt omdat de wetgeving van dat land reeds bestaande ziektegevallen («brandende huizen») van zorg uitsluit. Het huidige verdrag kent deze bepaling reeds met betrekking tot achtergebleven gezinsleden van een werknemer, doch nog niet met betrekking tot de in de andere dan de bevoegde Staat wonende werknemer en de met hem samenwonende gezinsleden. In zoverre is de onderhavige bepaling nieuw.

Artikel I, onderdeel I, derde lid, bepaalt dat achtergebleven gezinsleden van een rechthebbende op één of meer pensioenen die verzekerd is ingevolge de wetgeving van een van beide Staten, recht hebben op verlening van medische zorg op het grondgebied van hun woonland. De verstrekkingen worden ten laste van het bevoegd orgaan verleend door het orgaan van de woonplaats, alsof betrokkene verzekerd is ingevolge de wettelijke ziektekostenverzekering van zijn woonland.

Het vierde lid voorziet erin dat het achtergebleven gezinslid van de pensioengerechtigde, die tijdelijk op het grondgebied van het woonland van de gepensioneerde verblijft of zijn woonplaats naar die Staat

overbrengt, recht heeft op medische zorg, te verlenen op basis van de wettelijke regeling van die Staat, ook al was die zorg voor hetzelfde geval eveneens in het (voormalige) woonland van het gezinslid verleend. Deze bepaling strekt ertoe te voorkomen dat de verstrekking in de bevoegde Staat geweigerd wordt, omdat de wetgeving van dat land reeds bestaande ziektegevallen («brandende huizen») van verstrekking uitsluit. Het achtste lid bepaalt dat gezinsleden die ingevolge de wetgeving van het woonland een eigen verzekeringstitel hebben, als zodanig geen verdragsaanspraken hebben op medische zorg. Eigen recht gaat vóór afgeleid recht.

Ingevolge artikel I, onderdeel K en onderdeel M, wordt door de verlaging van de leeftijd van 18 jaar naar 15 jaar de prorataberekening van nabestaandenpensioen, waar men ingevolge het Verdrag recht op heeft, enigszins gewijzigd. Door deze wijziging wordt het Nederlands-Tunesisch Verdrag aangepast aan verordening (EEG) nr. 1408/71 en aan andere bilaterale sociale zekerheidsverdragen. De wijziging hangt samen met de sedert de invoering van de Oort-voorstellen per 1 januari 1990 veranderde leeftijdsgrenzen voor de verzekering ingevolge de Nederlandse volksverzekeringen.

Omtrent artikel I, onderdeel L, wordt het volgende opgemerkt.

Nu de Algemene Ouderdomswet sedert 1985 uitgaat van een zelfstandige positie van mannen en vrouwen kan artikel 32 van het Verdrag niet langer worden gehandhaafd.

In het nieuwe verzelfstandigde stelsel van de AOW past immers de «medeverzekering» van de in Tunesië wonende echtgenote niet meer. De overeengekomen bepalingen zijn analoog aan die van verordening (EEH) nr. 1408/71 en van andere bilaterale sociale zekerheidsverdragen. De betreffende bepalingen van verordening (EEG) nr. 1408/71 zijn reeds in werking getreden; over herziening van de betreffende verdragen is tussen de regeringen overeenstemming bereikt. De eerste en tweede leden van het gewijzigde artikel 32 zijn opgenomen om te bewerkstelligen dat de rechten die onder de werking van het bestaande Verdrag zijn opgebouwd, worden geëerbiedigd.

Teneinde te voorkomen dat de pensioenrechten (in het bijzonder op de toeslag) van de buitenlandse werknemer, wiens echtgenote in Tunesië is blijven wonen, achteruitgegaan en dat bij het bereiken van de leeftijd van 65 jaar door de echtgenote haar pensioenrechten achteruitgaan ten opzichte van de situatie vóór 1 april 1985, wordt in het gewijzigde artikel 32 de echtgenote in de gelegenheid gesteld zich vrijwillig te verzekeren vanaf de datum van inwerkingtreding van deze overeenkomst. Dit is neergelegd in paragraaf 3 van artikel 32. Voor de vrijwillige verzekering ingevolge de AOW, die op grond van de nationale wet slechts in combinatie met de verzekering ingevolge de Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW) kan worden afgesloten, gelden verschillende voorwaarden. De voorwaarden zijn in het derde, vierde en vijfde lid opgenomen. De voorwaarden betreffen onder andere de termijn binnen welke de gehuwde partner van de buitenlandse werknemer zich moet hebben aangemeld voor de vrijwillige verzekering (vierde lid), de periode gedurende welke de bevoegdheid van kracht is, alsmede de premie die men ten behoeve van de verzekering moet betalen. Wat betreft het laatste punt – de uit de vrijwillige verzekering voortvloeiende premiebetaling – wordt nog gewezen op het premiereregime voor oude gevallen, het zgn. overgangsregime (echtgenoten van buitenlandse werknemers, die reeds vóór de inwerkingtreding van dit wijzigingsverdrag verplicht verzekerd waren voor de AOW), én op het premiereregime van nieuwe gevallen (echtgenoten van buitenlandse werknemers, die op of na de inwerkingtreding van dit wijzigingsverdrag in Nederland zijn komen

werken en aldus verplicht verzekerd zijn geworden voor de AOW). Het overgangsregime is getroffen om tegemoet te komen aan onder het Verdrag van 1978 gewekte verwachtingen van gehuwde buitenlandse werknemers omtrent de opbouw van ouderdomspensioenaanspraken.

Volledigheidshalve wordt er hier nog eens op gewezen dat volgens het artikel de bevoegdheid tot vrijwillige verzekering geldt zolang de buitenlandse werknemer in Nederland werkzaam is en derhalve verplicht verzekerd is. Evenals dit ingevolge het huidige Verdrag ten aanzien van het in aanmerking nemen als verzekeringstijdvakken geldt, zal slechts de in Tunesië wonende gehuwde partner die geen eigen pensioenrechten opbouwt of niet zelfstandig pensioen ontvangt een vrijwillige verzekering kunnen afsluiten (vijfde lid).

Krachtens artikel II, onderdeel A, van het wijzigingsverdrag is een aanwijfsregel inzake toepasselijke wetgeving toegevoegd voor de persoon die op het grondgebied van één der verdragsluitende partijen woont en op het grondgebied van Nederland én Tunesië werkzaam is. Zonder deze bepaling was er sprake van onderworpenheid aan het sociale verzekeringsstelsel van beide Staten omdat de bestaande aanwijfsregels de wetgeving van de werkstaat van toepassing verklaren.

In artikel II, onderdeel B, is de inhoud van artikel 15, eerste lid, van het huidige Verdrag opgenomen. Het artikel regelt dat achtergebleven gezinsleden van een in de andere Staat wonende werknemer, in hun woonland recht hebben op verlening van medische zorg, alsof de werknemer was aangesloten bij het orgaan van de woonplaats van de betreffende gezinsleden, ten laste van het bevoegde orgaan van de Staat ingevolge wiens wetgeving de werknemer is verzekerd.

In artikel II, onderdeel C, is geregeld dat in afwijking van artikel 3 van het Verdrag, de bepalingen die betrekking hebben op de verlening van medische zorg bij tijdelijk verblijf op het grondgebied van de andere Staat niet alleen betrekking hebben op verzekerden van Nederlandse, respectievelijk Tunesische nationaliteit, maar ook op personen die ingevolge de Nederlandse of de Tunesische wetgeving zijn verzekerd, doch de nationaliteit van een derde Staat hebben. Een zodanige regeling past in het Nederlandse beleid om het aan de nationale ziektekostenverzekeringswetgeving ten grondslag liggende beginsel dat geen onderscheid wordt gemaakt naar nationaliteit, waar mogelijk, uit te breiden tot de internationale coördinatieregelingen.

De kosten van verleende medische zorg komen uiteraard ten laste van het bevoegde orgaan van de Staat ingevolge wiens wetgeving de betrokkene is verzekerd.

Artikel II, onderdeel D, legt de juridische basis voor het Slotprotocol bedoeld in Artikel III van het onderhavige Verdrag.

Met artikel III wordt voorzien in de toevoeging aan het Verdrag van een Slotprotocol betreffende de wijze van toepassing van de Nederlandse wetgeving inzake de ziektekostenverzekering.

In onderdeel I van dat protocol zijn de in de artikelen 16 en 17, vijfde lid, van het huidige Verdrag voorkomende unilaterale bepalingen opgenomen, ingevolge welke de toepassing van de bepalingen betreffende de verlening van medische zorg van personen die ingevolge de Nederlandse sociale ziektekostenverzekeringswetgeving (Ziekenfondswet en Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten: AWBZ) zijn verzekerd, wordt beperkt tot ziekenfondsverzekerden. Een dergelijke bepaling is te doen gebruikelijk in de bi- en multilaterale regelingen welke Nederland met

andere staten sluit. Zij wordt daarin opgenomen omdat particuliere ziektekostenverzekeringen buiten de werking van de internationale regelingen vallen.

In onderdeel 2 zijn de pensioenen genoemd die voor de toepassing van de op pensioengerechtigden betrekking hebbende bepalingen van het hoofdstuk «Ziekte en moederschap» van het herziene Verdrag zijn gelijk gesteld met pensioenen die ingevolge de Nederlandse sociale verzekeringswetten worden toegekend. Hoewel een aantal van die pensioenregelingen gebaseerd is op wettelijke regelingen, worden deze niet beschouwd als invaliditeits- en ouderdomspensioenen in de zin van artikel 2, eerste lid, onder A, van het herziene Verdrag. De in onderdeel 2 genoemde uitkeringen hebben veeleer een rechtspositioneel karakter. De desbetreffende pensioenen vormen titel voor verplichte verzekering ingevolge de Ziekenfondswet. Teneinde te bewerkstelligen dat bedoelde categorieën van personen en hun gezinsleden bij een al dan niet tijdelijk verblijf in Tunesië aanspraak op verstrekkingen ten laste van de Nederlandse sociale ziektekostenverzekeringen kunnen doen gelden is de onderhavige regeling, die overigens ook is dan wel wordt opgenomen in andere internationale coördinatieregelingen, in de verdragsregeling opgenomen.

De in onderdeel 3 genoemde categorieën van in Nederland wonende personen zijn alle tegen ziektekosten verzekerd ingevolge de Tunesische wetgeving. Zij betalen de ingevolge die wetgeving verschuldigde premie in Tunesië. Krachtens het bestaande Verdrag hebben de betrokkenen al ten laste van Tunesië recht op in Nederland te verlenen medische zorg in de vorm van in de Ziekenfondswet en de AWBZ geregelde verstrekkingen. Zonder nadere regeling zouden deze personen in Nederland evenwel ook verzekerd en mitsdien premieplichtig zijn ingevolge de AWBZ, omdat op deze personen de bepalingen betreffende de aanwijzing van de toepasselijke wetgeving van Titel II van het oorspronkelijke en het herziene Verdrag niet van toepassing zijn. Deze personen zijn daardoor niet bij uitsluiting onderworpen aan de Tunesische wetgeving. Omdat betrokkenen ingezetene zijn van Nederland, geldt voor hen de nationale sociale zekerheidswetgeving voor zover deze betrekking heeft op ingezetenen. Voor zover de AWBZ c.a. niet anders regelt, zijn deze personen in beginsel verzekerd ingevolge de AWBZ en deswege premieplichtig. De onderhavige regeling strekt ertoe bedoelde dubbele premiebetaling te voorkomen door voorrang te geven aan de premiebetaling krachtens het Tunesische wettelijk stelsel van sociale ziektekostenverzekering, welk stelsel krachtens het herziene Verdrag ook aansprakelijk is voor betaling van de kosten van in Nederland te verlenen zorg.

Artikel IV geeft aan wanneer het wijzigingsverdrag in werking zal treden. Dit zal geschieden op de eerste dag van de tweede maand volgende op de dag dat beide Staten elkaar in kennis hebben gesteld van de voltooiing van de grondwettelijk voorgeschreven goedkeuringsprocedures.

Koninkrijkspositie

Evenals het Verdrag van 1978 zal het onderhavige Verdrag, voor wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft, alleen voor Nederland gelden.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. Wallage

De Staatssecretaris van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
W. J. Simons

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans